14/08/2020

Ένας “ξεχωριστός” Δεκαπενταύγουστος στη Μακεδονία

/ Επικαιρότητα

Ο φετινός Δεκαπενταύγουστος, το Πάσχα του Καλοκαιριού, δε μοιάζει με κανένα άλλο και ο ορθόδοξος κόσμος θα τιμήσει τη θεομητορική γιορτή με τα απαιτούμενα, ελέω κορονοϊού, μέτρα. Ωστόσο, ακόμη κι έτσι, χωρίς ουρές, χωρίς λιτανεύσεις, χωρίς κοσμοσυρροή, φορώντας προστατευτική μάσκα, τηρώντας τις απαραίτητες αποστάσεις ασφαλείας και τα υγειονομικά πρωτόκολλα, λόγω της πανδημίας, χιλιάδες πιστοί ετοιμάζονται θα αναζητήσουν το δικό τους «προσωπικό θαύμα σε μια εικόνα της Θεοτόκου.

Σε όλες σχεδόν τις περιοχές της ανατολικής Μακεδονίας, της Θάσου αλλά και της Ξάνθης όπου θα εορτασθεί με ευλάβεια και κάθε επισημότητα η Κοίμηση της Θεοτόκου, οι μητροπόλεις ανακοινώνουν προγράμματα λατρευτικών εκδηλώσεων ζητώντας από τους πιστούς να φορούν μάσκες και να προσαρμόζονται στα νέα δεδόμενα, ενώ όπου πραγματοποιούνταν λιτανεύσεις των εικόνων ή περιφορά του

επιταφίου της Παναγίας, αυτά ακυρώνονται ή θα πραγματοποιούνται χωρίς την παρουσία κόσμου.

Από τις παρυφές της οροσειράς του Παγγαίου και της Ροδόπης, μέχρι τα γυαλοχώρια του Δήμου Παγγαίου, το κατάφυτο νησί της Θάσου και την πόλη της Καβάλας, οι πιστοί ετοιμάζονται να αποδώσουν τον δέοντα σεβασμό προς το ιερό πρόσωπο της μητέρας του Θεανθρώπου.

Η Παναγία της Εικοσιφοίνισσας

Στη βόρεια πλευρά του Παγγαίου, σε υψόμετρο 743μ. βορειοδυτικά της Καβάλας, μέσα σε μια κατάφυτη τοποθεσία απαράμιλλης φυσικής ομορφιάς που προκαλεί το θαυμασμό του επισκέπτη βρίσκεται ένα από τα σημαντικότερα μοναστικά συγκροτήματα της Ελλάδας, η ιερά μονή της Παναγίας της Εικοσιφοίνισσας. Η Παναγία της Εικοσιφοίνισσας είναι η δεύτερη σημαντικότερη μονή της Μακεδονίας, όπου κάθε χρόνο τις ημέρες του Δεκαπενταύγουστου συρρέουν χιλιάδες πιστοί για να προσκυνήσουν τη χάρη Της και ν’ ασπαστούν την αχειροποίητο θαυματουργή εικόνα της.

Δεν υπάρχει ακριβής ημερομηνία για την ίδρυση της ιστορικής μονής καθώς αυτή χάνεται στα βάθη των αιώνων. Ωστόσο, πολλές ιστορικές παραδόσεις αναφέρουν ως πρώτο κτήτορα της μόνης τον Άγιο Γερμανό που ήρθε το 518 μ.Χ. στο Παγγαίο από την Παλαιστίνη ύστερα από όραμα αγγέλου. Σύμφωνα με την παράδοση, ο Άγιος Γερμανός αναζήτησε στο δάσος ένα ξύλο κατάλληλο για να εικονίσει την Παναγία ως ένδειξη ευχαριστίας. Όταν το επεξεργάστηκε και το ετοίμασε το ξύλο ράγισε, ο άγιος λυπήθηκε και σκέφτηκε να το αφήσει. Τότε ένα «φοινικούν», δηλ. κοκκινωπό φως έλουσε το σχισμένο ξύλο και φάνηκε η Παναγία μαζί με το Χριστό και μια φωνή ακούστηκε να λέει «Παιδί μου ήλπισε. Εγώ είμαι εδώ» και αμέσως εντυπώθηκε η Παναγία πάνω στο ξύλο. Αυτό το φως έδωσε μάλλον και το όνομα της αχειροποίητου εικόνας.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας η συμβολή της μονής υπήρξε ανεκτίμητη. Η δράση των μονάχων στην περιοχή προκάλεσε την οργή των Τούρκων οι οποίοι το 1507 θανάτωσαν και τους 172 μοναχούς. Το 1917 οι Βούλγαροι κατακτητές άρπαξαν τα περισσότερα κειμήλια και τα μετέφεραν στη χώρα τους, όπου σήμερα φυλάσσονται στο εθνικό ιστορικό μουσείο της Σόφιας.

Κατά την τρίτη και τελευταία βουλγαρική κατοχή το 1943, οι στρατιώτες εκδίωξαν και πάλι τους μονάχους, έβαλαν φωτιά και κάηκε όλο το μοναστήρι εκτός από το ναό. Η μονή αφέθηκε έρημη μέχρι την επαναλειτουργία της το 1967, αυτή τη φορά ως γυναικείο μοναστήρι. Ο εντυπωσιακός τετράγωνος ναός της

μονής, το καθολικό, είναι αφιερωμένο στα Εισόδεια της Θεοτόκου και διαθέτει ξυλόγλυπτο επίχρυσο τέμπλο του 11ου αιώνα, μέσα στο οποίο φυλάσσεται η θαυματουργή αχειροποίητη εικόνα της Παναγίας της Εικοσιφοίνισσας. Τέλος, μοναδικής αρχιτεκτονικής αξίας είναι οι αγιογραφίες στους εξωτερικούς τοίχους και στον εσωτερικό νάρθηκα του ιερού ναού.

Η Παναγία Αρχαγγελιώτισσα της Ξάνθης

Βορειοανατολικά της Ξάνθης, στις παρυφές του ορεινού όγκου της Ροδόπης, με θέα προς τον κάμπο, βρίσκεται το μοναστήρι της Παναγίας της Αρχαγγελιώτισσας. Το μοναστήρι καθ’ όλη τη διάρκεια του χρόνου και ιδιαίτερα τον Δεκαπενταύγουστο γίνεται τόπος πανθρακικού προσκυνήματος. Χιλιάδες άνθρωποι προσέρχονται για να προσκυνήσουν τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας.

Το σημερινό κτίσμα του μοναστηριού χρονολογείται από το 1841, ωστόσο το μοναστήρι προϋπήρχε από εκατοντάδες χρόνια νωρίτερα, καταστράφηκε όμως από δύο μεγάλους σεισμούς που έπληξαν το μοναστήρι και την πόλη της Ξάνθης το 1829. Το μόνο ενδεικτικό στοιχείο από πλευράς κτισμάτων για την προ του 1821 εποχή είναι μια κρύπτη του μοναστηριού που βρίσκεται πίσω και κάτω από το ιερό βήμα, η οποία ανάγεται στα 1.000 εώς 1.100 μ.Χ.

Από παλαιούς κώδικες και εκκλησιαστικά βιβλία πληροφορούμαστε ότι το μοναστήρι υπήρχε και έφερε το ίδιο όνομα ακόμα και κατά το 1559. Κατά μια εκδοχή, το μοναστήρι πήρε το όνομά του από τη μικρή θαυματουργή εικόνα του 16ου αιώνα πού παριστάνει τη Θεοτόκο να παραστέκεται από τους αρχαγγέλους Γαβριήλ και Μιχαήλ και η οποία έχει την επιγραφή: Αρχαγγελιώτισσα. Ανεξάρτητα πάντως από την ονομασία του μοναστηριού, όπως φαίνεσαι από το πέρασμα των αιώνων, αυτό υπήρξε φάρος πνευματικής ακτινοβολίας και παρηγοριάς για όλους τους κατοίκους της περιοχής και φυτώριο από το οποίο αναδείχθηκαν και φωτισμένοι αρχιερείς κατά τα δύσκολα εκείνα χρόνια.

Ο ιστορικός ναός της Παναγίας στη Θάσο

Ο ιστορικός και μεγαλοπρεπής ιερός ναός της Παναγίας της Θάσου αποτελεί εδώ και πολλά χρόνια το πνευματικό καταφύγιο πολλών πιστών του νησιού του βορειοανατολικού Αιγαίου. Ταυτόχρονα, αποτελεί τόπο και σημείο προσκυνητών και επισκεπτών που προστρέχουν καθημερινά και ειδικότερα την ημέρα της Κοιμήσεως της Μεγαλόχαρης.

Για το πότε ακριβώς χτίστηκε ο πρώτος ναός δεν υπάρχουν ακριβείς μαρτυρίες. Ο σημερινός ναός ολοκληρώθηκε το 1831 από Καστοριανούς με χρήματα των

κατοίκων και της ιεράς μεγίστης μονής Βατοπαιδίου. Το τέμπλο της ολοκληρώθηκε το 1881. Η εκκλησία έχει ύψος 18 μέτρα, ο ρυθμός της είναι βασιλική με τρούλο και αποτελεί κομμάτι της ζωής των κατοίκων. Η ιστορία του ιερού ναού μαρτυρεί κοινωνική και εθνική προσφορά στον τόπο. Η εκκλησία της Παναγίας αποτελούσε το εθνικό κέντρο στα χρόνια της τουρκοαιγυπτιακής κατάκτησης του νησιού και ήταν σημείο συσπειρώσεως σύσσωμου του λαού.

Καύχημα του ναού είναι η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Παντοβλεπούσας του 1814, το χειροποίητο τέμπλο της όπως και οι εικόνες, οι οποίες βρίσκονται σε ειδικό σκευοφυλάκιο στην είσοδο του ναού χρονολογούνται από τον 14ο αι. έως τον 17ο αι.

Η Παναγία Φανερωμένη της Νέας Περάμου

Η παράδοση και οι γραφές θέλουν το λιμάνι της Ν. Περάμου να χρησιμοποιείται το 1919 για την επιβίβαση του ελληνικού εκστρατευτικού σώματος με προορισμό τα παράλια της Μικράς Ασίας. Ένα από τα τελευταία βράδια πριν από την αναχώρηση, ένας στρατιώτης ονειρεύτηκε την εικόνα της Παναγίας στον τόπο όπου κατασκήνωσαν. Το όνειρο κρίθηκε ως θεϊκό σημάδι και την επόμενη μέρα, σκάβοντας, βρέθηκε μια μικρή εικόνα σε οβάλ σχήμα που αναπαριστούσε τη Θεοτόκο βρεφοκρατούσα.

Οι πρόσφυγες που το 1922 ήρθαν από την παλιά Πέραμο στην Καβάλα για να εγκατασταθούν και να δημιουργήσουν μια νέα πατρίδα, κατασκεύασαν ένα μικρό εξωκλήσι ώστε εκεί μέσα να φυλάξουν την εικόνα της Παναγίας. Το 1945, στην ίδια θέση, με χρήματα των κατοίκων της περιοχής ανεγέρθηκε ένα μεγαλύτερο παρεκκλήσι. Δυστυχώς, η οβάλ εικόνα της Παναγίας κλάπηκε το 1977 μαζί με τάματα και αφιερώματα, έκτοτε κανείς δεν την είδε.

Η μοναδική αυτή ιστορία συνδέεται με την ιστορία μας άλλης εικόνας, της Παναγίας Φανερωμένης, που βρίσκονταν στο Μοναστήρι της Λανγκάδας στην παλιά Πέραμο, την οποία οι κάτοικοι τιμούσαν στις 15 Αυγούστου. Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης ή Περαμιώτισας, μετά την καταστροφή του 1922 μεταφέρθηκε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπου είναι μέχρι σήμερα.

Οι πρόσφυγες, όταν εγκαταστάθηκαν στη Ν. Πέραμο συνέδεσαν την οβάλ εικόνα της Παναγίας με την δική τους εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης που δεν μπόρεσαν να φέρουν μαζί τους. Έτσι, αποφάσισαν να τιμούν την εκκλησία που ανέγειραν στην είσοδο της Ν. Περάμου στην ημέρα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Το 1938, ο αείμνηστος ιερέας Δημοσθένης Θεοδωρίδης αγιογράφησε ένα πιστό αντίγραφο της Παναγίας Φανερωμένης, μικρότερων διαστάσεων που όμως για

τους κατοίκους της περιοχής έχει ιδιαίτερη συναισθητική και θρησκευτική αξία. Κάθε χρόνο, την παραμονή της εορτής της Κοιμήσεως, η εικόνα μεταφέρεται για προσκύνημα από το ναό του Αγίου Νικολάου, όπου φυλάσσεται στην εκκλησία στην είσοδο της Ν. Περάμου.

Η εκκλησία στη χερσόνησο της Παναγίας

Στην έδρα του Δήμου Καβάλας, στην ομώνυμη πόλη, ανατολικά της Νέας Ηρακλείτσας, οι προσευχές των πιστών απευθύνονται στο πρόσωπο της Υπεραγίας Θεοτόκου στον ιερό ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην άκρη της χερσονήσου που δίνει και το όνομά της στην παλιά πόλη, κάτω από τη σκιά του μεσαιωνικού κάστρου, δηλαδή τη χερσόνησο της Παναγίας.

Η εκκλησία της Παναγίας έδωσε το όνομά της σε μια ολόκληρη συνοικία της πόλης. Η πρώτη εκκλησία χρονολογούνταν από το 1700 και μέχρι το 1864 ήταν η μοναδική εκκλησία που διέθεταν οι υπόδουλοι χριστιανοί – Ρωμιοί της Καβάλας, οπότε τότε ζήτησαν και έλαβαν άδεια από το Σουλτάνο για έξοδο από τα τείχη και επέκταση της πόλης πιο δυτικά. Η παλιά και ταπεινή αυτή εκκλησία κατεδαφίστηκε το 1957 και στη θέση της οικοδομήθηκε ένας νέος, σύγχρονος ναός, που αγναντεύει το απέραντο γαλάζιο μέσα από τις φυλλωσιές των πεύκων και των κυπαρισσιών. Μόνο το καμπαναριό διασώθηκε για να θυμίζει την ιστορική συνέχεια του ναού.

Κάθε χρόνο, την παραμονή του Δεκαπενταύγουστου, εκατοντάδες πιστοί ανηφορίζουν το λιθόστρωτο κεντρικό δρόμο της παλιάς πόλης για να επισκεφθούν την εκκλησία και να προσκυνήσουν την εικόνα. Κάποιοι θα παραμείνουν στην αγρυπνία και κάποιοι άλλοι θα περπατήσουν λίγα μέτρα μέχρι το νοτιότερο άκρο της χερσονήσου για να θαυμάσουν από τον φάρο την υπέροχη θέα της νυχτερινής Καβάλας.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ